

KE ARAH PEMBANGUNAN WILAYAH YANG SEIMBANG

17

I. PENDAHULUAN

17.01 Dalam tempoh Rancangan Malaysia Kelapan (RMKe-8), semua negeri telah mencatat pertumbuhan ekonomi dan peningkatan dalam pendapatan isi rumah bulanan purata. Kualiti hidup di kawasan luar bandar dan bandar juga telah meningkat. Walau bagaimanapun, dari segi keseimbangan wilayah, tidak banyak kemajuan dicapai dalam mengurangkan jurang pembangunan antara wilayah, negeri serta kawasan luar bandar dengan bandar.

17.02 Pembangunan wilayah yang seimbang akan kekal sebagai salah satu objektif utama pembangunan negara dalam tempoh Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9). Langkah akan diambil bagi mengurangkan ketidakseimbangan pembangunan antara wilayah dan negeri serta kawasan luar bandar dengan bandar. Sehubungan itu, pembangunan merentasi sempadan antara negeri akan diberi penekanan manakala pembangunan di pusat pertumbuhan sedia ada akan dipergiat lagi. Penekanan juga akan diberi kepada pembangunan pusat pertumbuhan luar bandar dan konurbasi¹ bandar dengan menjana aktiviti menghasilkan pendapatan dan meningkatkan kualiti hidup. Pembangunan negeri di bawah pertumbuhan segi tiga wilayah kecil ASEAN akan terus dikembangkan melalui peningkatan dalam perdagangan, pelaburan dan pelancongan berasaskan kerjasama wilayah kecil ASEAN sedia ada dan kerjasama dua hala.

II. KEMAJUAN, 2001-2005

17.03 Dalam tempoh RMKe-8, tumpuan pembangunan wilayah adalah untuk meningkatkan taraf dan kualiti hidup penduduk serta mencapai pembangunan sosial dan ekonomi yang seimbang antara wilayah dengan negeri. Semua

¹ Konurbasi ialah kawasan bandar yang merangkumi beberapa bandar raya atau bandar yang bercantum secara fizikal dan membentuk satu kawasan tepu bina berikutan pertumbuhan penduduk. Sempadan konurbasi adalah mengikut tempoh perjalanan dari tempat kerja di pusat bandar raya, iaitu 45 minit bagi konurbasi utama dan 30 minit bagi konurbasi lain.

negeri mencatat pertumbuhan ekonomi dan seterusnya menyumbang kepada peningkatan taraf hidup di kawasan luar bandar dan bandar. Namun begitu, jurang pembangunan antara negeri dan ketidakseimbangan antara luar bandar dengan bandar meningkat.

Pembangunan Mengikut Wilayah

17.04 Berdasarkan Indeks Komposit Pembangunan (IKP), *wilayah tengah* yang meliputi Melaka, Negeri Sembilan, Selangor dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur merupakan wilayah yang paling membangun pada tahun 2005. Sabah dan negeri di *wilayah timur*, iaitu Kelantan, Pahang dan Terengganu merupakan wilayah yang paling kurang membangun. Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur mencatat IKP tertinggi diikuti oleh Pulau Pinang, Melaka dan Selangor, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 17-1*. Tahap IKP yang tinggi di negeri tersebut menunjukkan kegiatan ekonomi dan kualiti hidup yang lebih baik. Negeri Sabah,

JADUAL 17-1

INDEKS KOMPOSIT PEMBANGUNAN¹ MENGIKUT NEGERI, 2005

<i>Negeri</i>	<i>Indeks Ekonomi</i>	<i>Indeks Sosial</i>	<i>Indeks Komposit Pembangunan</i>	<i>Kedudukan</i>
Wilayah Utara				
Kedah	95.5	100.2	97.8	9
Perak	99.7	101.2	100.4	7
Perlis	95.0	104.9	99.9	8
Pulau Pinang	109.0	102.4	105.7	2
Wilayah Tengah				
Melaka	106.4	102.1	104.2	3
Negeri Sembilan	101.8	102.9	102.3	5
Selangor ²	108.4	98.0	103.2	4
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	114.4	104.8	109.6	1
Wilayah Selatan				
Johor	102.9	98.1	100.5	6
Wilayah Timur				
Kelantan	91.9	94.4	93.1	13
Pahang	96.3	99.0	97.6	10
Terengganu	91.5	100.8	96.2	12
Sabah³	82.8	97.2	90.0	14
Sarawak	94.8	98.4	96.6	11
Malaysia	100.0	100.0	100.0	

Sumber: Unit Perancang Ekonomi

Nota: ¹ IKP 2005 berasaskan kepada 16 petunjuk.

² Termasuk Wilayah Persekutuan Putrajaya.

³ Termasuk Wilayah Persekutuan Labuan.

Kelantan dan Terengganu kekal di kedudukan terbawah. Selain IKP, jurang pembangunan antara wilayah dengan negeri juga boleh dikenal pasti dari segi keluaran dalam negeri kasar (KDNK) dan pertumbuhannya, pendapatan isi rumah dan kadar kemiskinan serta daya tarikan pelaburan baru dalam sektor pembuatan.

17.05 *Keluaran Dalam Negeri Kasar.* KDNK *wilayah tengah* merupakan 41.1 peratus daripada KDNK negara pada tahun 2005 dengan sektor pembuatan dan perkhidmatan menjadi penyumbang utama. Sementara itu, *wilayah timur* yang berasaskan sektor pertanian menyumbang hanya 11.5 peratus kepada KDNK negara. Mengikut negeri, Selangor menyumbang peratusan tertinggi kepada KDNK negara, iaitu 23.0 peratus pada tahun 2005. Sumbangan sektor pembuatan adalah 53.5 peratus dan perkhidmatan 41.2 peratus.

17.06 *Pertumbuhan Keluaran Dalam Negeri Kasar.* Dari segi kadar pertumbuhan tahunan purata KDNK pada harga tetap, *wilayah tengah* dan *wilayah selatan* serta Sarawak mencatat peratus pertumbuhan yang melebihi kadar purata negara 4.5 peratus dalam tempoh Rancangan, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 17-2*.

JADUAL 17-2

PERTUMBUHAN KELUARAN DALAM NEGERI KASAR MENGIKUT NEGERI¹, 2001-2010

Negeri	Kadar Pertumbuhan Tahunan Purata (%)	
	RMKe-8	RMKe-9
Wilayah Utara	4.4	5.9
Kedah	4.1	5.9
Perak	4.1	5.7
Perlis	3.4	5.3
Pulau Pinang	5.0	6.1
Wilayah Tengah	4.6	6.2
Melaka	4.2	6.0
Negeri Sembilan	3.8	5.8
Selangor ²	5.2	6.4
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	3.8	6.1
Wilayah Selatan		
Johor	5.1	6.2
Wilayah Timur	3.5	5.7
Kelantan	3.3	5.2
Pahang	3.9	5.9
Terengganu	3.4	5.7
Sabah³	4.3	5.8
Sarawak	4.6	6.1
Malaysia	4.5	6.0

Sumber: Unit Perancang Ekonomi

- Nota: ¹ Berdasarkan pada harga 1987.
² Termasuk Wilayah Persekutuan Putrajaya.
³ Termasuk Wilayah Persekutuan Labuan.

Wilayah timur mencatat kadar pertumbuhan KDNK yang paling rendah, iaitu 3.5 peratus setahun. Pertumbuhan KDNK mengikut negeri menunjukkan Selangor mencatat kadar pertumbuhan paling pesat diikuti oleh Johor dan Pulau Pinang manakala Kelantan mencatat kadar pertumbuhan terendah.

17.07 *Pendapatan Isi Rumah dan Kadar Kemiskinan*. Pendapatan isi rumah bulanan purata meningkat pada kadar purata 5.6 peratus setahun daripada RM2,472 pada tahun 1999 kepada RM3,249 pada tahun 2004, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 17-3*. Negeri Selangor mencatat pendapatan bulanan purata tertinggi, iaitu RM5,175 manakala Kelantan mencatat pendapatan bulanan purata terendah RM1,829 pada tahun 2004. Walau bagaimanapun, jurang pendapatan antara

JADUAL 17-3

**PENDAPATAN ISI RUMAH BULANAN PURATA DAN
KADAR KEMISKINAN MENGIKUT NEGERI,
1999 DAN 2004**

Negeri	Pendapatan Isi Rumah Bulanan Purata			Kadar Kemiskinan (%)	
	RM		Kadar Pertumbuhan Tahunan Purata (%)		
	1999	2004	2000-2004	1999	2004
Wilayah Utara					
Kedah	1,612	2,126	5.7	14.2	7.0
Perak	1,743	2,207	4.8	6.8	4.9
Perlis	1,431	2,046	7.4	13.6	6.3
Pulau Pinang	3,128	3,531	2.5	0.7	0.3
Wilayah Tengah					
Melaka	2,260	2,792	4.3	2.9	1.8
Negeri Sembilan	2,335	2,886	4.3	4.1	1.4
Selangor ¹	3,702	5,175	6.9	1.9	1.0
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	4,105	5,011	4.1	0.4	1.5
Wilayah Selatan					
Johor	2,646	3,076	3.1	3.1	2.0
Wilayah Timur					
Kelantan	1,314	1,829	6.8	25.2	10.6
Pahang	1,482	2,410	10.2	9.8	4.0
Terengganu	1,599	1,984	4.4	22.7	15.4
Sabah²	1,905	2,487	5.5	23.4	23.0
Sarawak	2,276	2,725	3.7	10.9	7.5
Malaysia	2,472	3,249	5.6	8.5	5.7

Sumber: Jabatan Perangkaan, Penyiasatan Pendapatan Isi Rumah, 1999 & 2004

Nota: ¹ Termasuk Wilayah Persekutuan Putrajaya.

² Termasuk Wilayah Persekutuan Labuan.

negeri yang berpendapatan terendah dengan tertinggi telah berkurang, iaitu daripada 1: 3.12 pada tahun 1999 kepada 1: 2.83 pada tahun 2004. Berdasarkan metodologi pengukuran pendapatan garis kemiskinan yang dikaji semula, semua negeri kecuali Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur mencatat pengurangan kadar kemiskinan pada tahun 2004. Kadar kemiskinan masih lagi tinggi di negeri kurang membangun seperti Sabah, Terengganu dan Kelantan.

17.08 *Arah Aliran Pelaburan.* Jurang pembangunan antara negeri juga dapat dilihat daripada daya tarikan pelaburan baru dalam sektor pembuatan di negeri tertentu. Dalam tempoh Rancangan, arah aliran pelaburan lebih tertumpu kepada negeri lebih membangun seperti Selangor, Johor, Pulau Pinang dan Melaka yang kekal sebagai lokasi utama pilihan pelabur tempatan dan asing. Tarikan ini disebabkan oleh infrastruktur yang baik dan mencukupi, lokasi berhampiran hab pengangkutan udara dan laut, pusat kewangan dan perkhidmatan sokongan. Sebanyak 4,807 projek pembuatan diluluskan dengan pelaburan modal yang dicadangkan sebanyak RM132.4 bilion. Daripada jumlah tersebut, RM73.6 bilion atau 55.6 peratus tertumpu di empat negeri di atas, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 17-4*. Di antara negeri kurang membangun, Sarawak berada di kedudukan

JADUAL 17-4

**PROJEK PEMBUATAN YANG DILULUSKAN
MENGIKUT NEGERI, 2001-2005**

<i>Negeri</i>	<i>Bilangan Projek</i>	<i>Potensi Guna Tenaga</i>	<i>Pelaburan Modal (RM juta)</i>
Wilayah Utara			
Kedah	275	30,398	9,118.8
Perak	265	22,715	6,955.5
Perlis	13	781	83.0
Pulau Pinang	663	69,146	14,997.0
Wilayah Tengah			
Melaka	205	24,677	10,317.0
Negeri Sembilan	184	12,898	6,327.7
Selangor ¹	1,517	105,422	29,245.3
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	111	6,424	2,041.8
Wilayah Selatan			
Johor	1,091	117,993	19,031.1
Wilayah Timur			
Kelantan	40	2,163	474.9
Pahang	88	9,212	4,739.1
Terengganu	31	2,068	5,706.6
Sabah	145	10,765	6,834.5
Wilayah Persekutuan Labuan	4	227	41.8
Sarawak	175	19,672	16,443.0
Malaysia	4,807	434,561	132,357.0

Sumber: Lembaga Kemajuan Perindustrian Malaysia (MIDA)

Nota: ¹ Termasuk Wilayah Persekutuan Putrajaya.

ketiga tertinggi dari segi pelaburan projek pembuatan baru yang diluluskan selepas Selangor dan Johor. Sebaliknya, Perlis dan Kelantan menarik pelaburan yang paling rendah, iaitu sebanyak RM83.0 juta bagi Perlis dan RM474.9 juta bagi Kelantan.

Jurang antara Luar Bandar dengan Bandar

17.09 Dalam tempoh Rancangan, jumlah penduduk yang tinggal di kawasan luar bandar meningkat daripada 8.93 juta pada tahun 2000 kepada 9.90 juta pada tahun 2005. Walau bagaimanapun, peratusannya berkurangan daripada 38.0 peratus pada tahun 2000 kepada 37.0 peratus pada tahun 2005. Pengurangan ini disebabkan oleh proses pembedaan dan penghijrahan keluar golongan muda untuk mencari peluang ekonomi yang lebih baik ke kawasan bandar.

17.10 Usaha telah diambil untuk menyediakan persekitaran yang lebih kondusif di luar bandar bagi menarik pelaburan serta mengekalkan ketenangan kehidupan desa dengan segala kemudahan asas serta infrastruktur dan perkhidmatan sosial yang berkualiti. Pelbagai program dilaksanakan untuk meningkatkan kualiti infrastruktur dan perkhidmatan di luar bandar. Program yang diperkenalkan termasuk pembangunan modal insan dan institusi, pembasmian kemiskinan, penyediaan infrastruktur asas, kemudahan asas dan sosial, keusahawanan luar bandar dan program perindustrian, pendidikan dan kesihatan, jaringan komunikasi serta pembangunan tanah dan wilayah.

17.11 Program pembangunan tanah dan wilayah telah menyumbang kepada pembangunan di luar bandar. Program pembangunan ini termasuklah pembinaan kilang dan rumah kos rendah di 119 kampung dan 27 kawasan bandar baru. Di samping itu, sejumlah 2,146,710 hektar tanah telah dipulih dan dibangunkan semula.

17.12 Hasil daripada usaha membangunkan kawasan luar bandar, pendapatan bulanan purata isi rumah luar bandar meningkat daripada RM1,718 pada tahun 1999 kepada RM1,875 pada tahun 2004 manakala kadar kemiskinan berkurangan daripada 14.8 peratus kepada 11.9 peratus. Walau bagaimanapun, kadar kemiskinan di luar bandar masih lagi tinggi berbanding di bandar. Secara keseluruhan, walaupun penekanan telah diberikan kepada pembangunan luar bandar sepanjang tempoh Rancangan, jurang pembangunan antara luar bandar dengan bandar terus melebar, terutamanya dari segi jurang pendapatan yang telah meningkat daripada 1:1.81 pada tahun 1999 kepada 1:2.11 pada tahun 2004.

17.13 Penduduk bandar meningkat daripada 14.57 juta atau 62.0 peratus pada tahun 2000 kepada 16.85 juta atau 63.0 peratus pada tahun 2005, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 17-5*. Kadar pembedaan di Selangor, Pulau Pinang,

JADUAL 17-5

**PENDUDUK¹ DAN KADAR PEMBANDARAN MENGIKUT NEGERI,
2000-2010**

Negeri	Penduduk (juta)			Kadar Pembandaran (%)			Kadar Pertumbuhan Tahunan Purata Penduduk Bandar (%)	
	2000	2005	2010	2000	2005	2010	RMKe-8	RMKe-9
Wilayah Utara								
Kedah	1.67	1.85	2.04	39.1	39.8	40.3	2.4	2.2
Perak	2.09	2.28	2.44	59.1	59.3	59.3	1.6	1.6
Perlis	0.21	0.23	0.25	34.0	35.1	35.9	2.2	2.2
Pulau Pinang	1.33	1.50	1.60	79.7	79.8	80.0	2.0	1.9
Wilayah Tengah								
Melaka	0.65	0.72	0.79	67.5	70.6	73.4	2.9	2.7
Negeri Sembilan	0.87	0.96	1.03	54.9	56.3	57.4	2.3	2.1
Selangor ²	4.19	4.87	5.31	87.7	88.4	89.1	2.7	2.4
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	1.42	1.62	1.70	100.0	100.0	100.0	1.9	1.5
Wilayah Selatan								
Johor	2.76	3.17	3.46	64.8	66.5	67.7	2.9	2.6
Wilayah Timur								
Kelantan	1.36	1.51	1.67	33.5	33.4	33.3	2.0	2.1
Pahang	1.30	1.45	1.57	42.0	43.5	44.6	2.7	2.5
Terengganu	0.90	1.02	1.12	49.4	49.8	50.3	2.6	2.6
Sabah	2.60	3.13	3.33	48.1	49.8	51.6	3.1	2.9
Wilayah Persekutuan Labuan	0.08	0.09	0.09	76.3	77.6	78.6	2.2	1.8
Sarawak	2.07	2.34	2.56	48.1	49.5	50.6	2.8	2.4
Malaysia	23.49	26.75	28.96	62.0	63.0	63.8	2.5	2.3

Sumber: Unit Perancang Ekonomi dan Jabatan Perangkaan

Nota: ¹ Data penduduk merujuk kepada penduduk pada pertengahan tahun.

² Termasuk Wilayah Persekutuan Putrajaya.

Wilayah Persekutuan Labuan, Melaka dan Johor lebih tinggi berbanding kadar pembandaran negara terutama disebabkan wujudnya lebih banyak peluang pekerjaan dan perniagaan. Mengikut wilayah, *wilayah tengah* mencatat bilangan penduduk bandar tertinggi, iaitu seramai 6.98 juta pada tahun 2005 manakala Sarawak mencatat bilangan paling rendah seramai 1.16 juta.

17.14 Dalam tempoh Rancangan, strategi pembangunan bandar menekankan kepada peningkatan kualiti perkhidmatan perbandaran bagi memastikan kawasan bandar lebih selesa didiami dan penduduknya menikmati kualiti hidup yang lebih tinggi. Strategi ini termasuk memperbaiki perancangan dan pengurusan bandar, menyediakan kemudahan utiliti dan sosial, meningkatkan penyampaian perkhidmatan serta membasmi kemiskinan. Di samping itu, usaha telah diambil bagi memastikan kawasan bandar lebih selamat dan bebas daripada jenayah.

17.15 Hasil daripada pengembangan aktiviti ekonomi berasaskan bandar, pendapatan bulanan purata isi rumah bandar meningkat sebanyak 27.5 peratus daripada RM3,103 pada tahun 1999 kepada RM3,956 pada tahun 2004. Kadar kemiskinan bandar berkurang daripada 3.3 peratus pada tahun 1999 kepada 2.5 peratus pada tahun 2004.

Kerjasama Wilayah Kecil ASEAN

17.16 Selaras dengan strategi pembangunan wilayah serta untuk meningkatkan pembangunan di kawasan sempadan antarabangsa, pelbagai kerjasama dengan negara jiran telah diambil. Usaha ini dilaksanakan melalui mekanisme kerjasama wilayah kecil ASEAN, iaitu Kawasan Pertumbuhan Segi Tiga Indonesia-Malaysia-Thailand (IMT-GT), Kawasan Pertumbuhan ASEAN Timur Brunei Darussalam-Indonesia-Malaysia-Filipina (BIMP-EAGA) dan Jawatankuasa Malaysia-Thailand bagi Strategi Pembangunan Bersama Kawasan Sempadan (JDS). Sektor swasta adalah peneraju utama dalam pembangunan projek usaha sama di wilayah kecil tersebut manakala kerajaan negara anggota membantu memudahkan usaha berkenaan.

17.17 Pelbagai projek dilaksanakan di bawah kerjasama IMT-GT dan BIMP-EAGA. Pencapaian utama termasuk:

- pengecualian cukai fiskal kepada rakyat Indonesia yang bergerak di kawasan IMT-GT dan BIMP-EAGA bagi meningkatkan pergerakan penduduk dan pelancongan di kawasan tersebut;
- peningkatan hubungan udara antara bandar di negeri dan provinsi yang terlibat. Antara hubungan udara yang telah diadakan di IMT-GT adalah penerbangan di antara KLIA dan Medan, Pekanbaru, Padang, Palembang dan Hat Yai; di antara Pulau Pinang dan Medan; dan antara Melaka dan Pekanbaru. Di BIMP-EAGA, hubungan udara telah ditubuhkan di antara Tawau-Tarakan dan Kuching-Pontianak; dan
- peningkatan laluan laut di IMT-GT seperti Pulau Pinang-Belawan, Pulau Pinang-Kantang, Langkawi-Satun, Melaka-Dumai dan Melaka-Pekanbaru. Di BIMP-EAGA, laluan laut ini termasuk Sandakan-Zamboanga, Sandakan-Tawi-Tawi, Tawau-Nunukan, Tawau-Tarakan dan Wilayah Persekutuan Labuan-Muara.

17.18 Jawatankuasa JDS yang ditubuhkan pada tahun 2004 semasa mesyuarat dua hala antara Perdana Menteri Malaysia dengan Perdana Menteri Thailand ditugas untuk melaksanakan secara bersama perancangan dan pelaksanaan projek pembangunan di kawasan sempadan. Objektif kerjasama ini adalah untuk memupuk semangat perkongsian dan meningkatkan kemakmuran serta

kualiti hidup di kawasan terlibat, iaitu Perlis, Kedah, Kelantan dan Pengkalan Hulu, Perak di Malaysia dan Satun, Songkhla, Yala, Narathiwat dan Pattani di Thailand. Pelan Tindakan JDS yang merupakan asas kerjasama telah diterima pakai pada Ogos 2004. Pelan ini merangkumi sembilan bidang utama, iaitu infrastruktur asas dan pengangkutan, pembangunan sumber manusia, pelancongan, kebudayaan, perdagangan dan pelaburan, pertanian, kewangan, tenaga dan bantuan bencana.

17.19 Projek di bawah JDS yang telah dimulakan dalam tempoh Rancangan ialah kerja awal pembinaan Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin (CIQ) di Durian Burong, Kedah pada tahun 2004. Di samping itu, jambatan yang menghubungkan Bukit Bunga, Malaysia dan Buketa, Thailand telah dirancang bersama berasaskan perkongsian kos sama rata.

III. PROSPEK, 2006-2010

17.20 Dalam tempoh RMKe-9, penekanan yang lebih akan diberi kepada usaha untuk memastikan pembangunan wilayah yang seimbang dengan mempelbagaikan asas ekonomi negeri bagi menarik pelaburan, mewujudkan lebih banyak peluang pekerjaan dan menjana pendapatan yang lebih tinggi. Di samping itu, langkah akan diambil bagi mengurangkan jurang pembangunan antara negeri serta kawasan luar bandar dengan bandar. Teras utama bagi pembangunan wilayah yang seimbang adalah seperti berikut:

- ❑ *mempercepat pembangunan di negeri yang kurang membangun dengan menyediakan peluang ekonomi dan menambah baik infrastruktur, kemudahan sosial dan kemudahan asas untuk mengurangkan jurang antara luar bandar dengan bandar;*
- ❑ *meningkatkan kualiti hidup penduduk melalui peningkatan sistem penyampaian di luar bandar dan bandar;*
- ❑ *menubuhkan lembaga kemajuan wilayah (LKW) yang baru di Sabah dan Sarawak bagi menyelaraskan dan melaksanakan usaha pembangunan luar bandar dan wilayah yang bersepadu;*
- ❑ *membangunkan pusat pertumbuhan dan koridor pertumbuhan merentasi sempadan negeri untuk memastikan pertumbuhan ekonomi yang lebih tinggi di kawasan kurang membangun; dan*
- ❑ *menggalakkan pembangunan di negeri sempadan melalui kerjasama pembangunan wilayah kecil ASEAN dalam IMT-GT, BIMP-EAGA dan JDS.*

Pembangunan Mengikut Wilayah

17.21 Objektif utama pembangunan seimbang dalam tempoh Rancangan adalah merapatkan jurang pembangunan antara wilayah, negeri serta kawasan luar bandar dengan bandar. Usaha akan diambil bagi mengurangkan jurang pendapatan per kapita dan pendapatan isi rumah, kadar kemiskinan yang tinggi di negeri kurang membangun dan jurang dari segi infrastruktur dan kemudahan utiliti antara negeri di Semenanjung dan antara Semenanjung, Sabah dan Sarawak.

17.22 Bagi memastikan pertumbuhan ekonomi negeri yang lebih tinggi, tumpuan akan diberi kepada usaha pembangunan di pusat pertumbuhan negeri serta kawasan pembangunan merentasi sempadan yang meliputi dua negeri atau lebih. Antara kawasan pembangunan merentasi sempadan, Zon Terengganu Utara-Kelantan Selatan-Pahang Barat telah dikenal pasti sebagai kawasan pembangunan yang baru di negeri Koridor Pantai Timur. Selain itu, Zon Pembangunan Utara Semenanjung di Kedah, Perlis, Seberang Prai di Pulau Pinang dan Perak utara telah dikenal pasti untuk menerajui pembangunan industri makanan termasuk hab halal. Bagi Sabah dan Sarawak, tumpuan kawasan pembangunan adalah di sekitar pusat pertumbuhan luar bandar yang baru serta kawasan pembangunan yang merentasi sempadan. Pusat pertumbuhan utama lain yang dikenal pasti termasuk Wilayah Ekonomi Johor Selatan (SJER) sebagai kawasan tumpuan untuk pembangunan di *wilayah selatan*.

17.23 Dalam tempoh Rancangan, bagi mengurangkan ketidakseimbangan antara wilayah, penekanan akan diberi untuk membangunkan negeri yang dikategorikan di bawah paras purata IKP negara. Sehubungan ini, program khusus akan dilaksanakan bagi menggalakkan pembangunan di kawasan kurang membangun. Peruntukan yang lebih besar akan diberi bagi pembangunan negeri kurang membangun.

17.24 Beberapa projek utama akan dilaksanakan untuk merangsang pembangunan di *wilayah utara*. Bagi tujuan tersebut, wilayah berkenaan akan menerima peruntukan pembangunan sebanyak RM23.8 bilion atau 11.9 peratus dalam RMKe-9 berbanding dengan RM20.8 bilion dalam RMKe-8. Projek ini termasuk pembinaan *Trans-Eastern Kedah Hinterland Highway* di Kedah. Lebuhraya ini akan membuka koridor Kedah timur dan Perak utara kepada pembangunan dan menyediakan peluang ekonomi kepada penduduk di kawasan berkenaan. Di samping itu, hab halal bersepadu dan taman kekal pengeluaran makanan akan dimajukan di Kedah. Perluasan Taman Teknologi Tinggi Kulim akan terus merangsang pertumbuhan sektor perindustrian di negeri itu. Bagi Pulau Pinang, antara projek pembangunan ialah pembinaan Lingkaran Jalan Luar Pulau Pinang, reka bentuk dan pembinaan jambatan kedua serta mewujudkan kawasan pertumbuhan baru. Antara projek pembangunan utama di Perak ialah pembinaan terminal makanan negara di Ipoh manakala di Perlis pula ialah pembangunan hab halal bersepadu.

17.25 Walaupun *wilayah tengah* merupakan wilayah yang paling membangun dalam negara, wilayah ini masih memerlukan projek bagi memenuhi keperluan pembangunan. Sehubungan ini, sebanyak RM56.2 bilion atau 28.1 peratus akan diperuntukkan kepada wilayah ini. Peruntukan ini adalah bagi membiayai kerja infrastruktur seperti pembinaan beberapa jalan persekutuan termasuk Lebuhraya Pesisiran Pantai Banting-Taiping. Bagi Negeri Sembilan, tumpuan pembangunan adalah di Bandar Baru Nilai sebagai pusat bioteknologi yang baru serta kawasan Gemas dan Jelai sebagai lembah lembu daging. Projek pembangunan di Melaka meliputi menaik taraf lapangan terbang Melaka bagi pengendalian jet berbadan kecil untuk merangsang industri pelancongan.

17.26 Johor akan menerima peruntukan sebanyak RM10.2 bilion atau 5.1 peratus, iaitu lebih tinggi jika dibandingkan dengan RM9.2 bilion dalam RMKe-8. Projek pembangunan utama akan dilaksanakan di SJER merangkumi segi tiga yang meliputi Mukim Serkat di barat ke Pasir Gudang di timur dan dari Kulai di utara ke Johor Bahru di selatan. Segi tiga ini merangkumi hab logistik Johor yang terdiri daripada dua pelabuhan antarabangsa dan sebuah lapangan terbang antarabangsa. Projek utama di bawah SJER akan diterajui oleh sektor swasta di bawah satu Pelan Induk yang akan dilaksanakan oleh satu badan penyelaras. Antara projek yang akan dilaksanakan termasuk membina jambatan bagi menggantikan Tambak Johor dan menyambung landasan lapangan terbang Senai bagi menyokong Senai sebagai hab logistik bersepadu di *wilayah selatan*. Beberapa projek pemangkin yang lain juga telah dikenal pasti. Pembangunan Bandar Nusajaya sebagai pusat pentadbiran baru negeri serta pembangunan sebuah hab pendidikan, pusat industri kreatif dan kawasan pelancongan yang berhampiran akan terus meningkatkan pembangunan di negeri itu. Kemajuan projek ini akan diselaraskan oleh Khazanah Nasional di bawah pimpinan dan sokongan Kerajaan Persekutuan dan Negeri Johor.

17.27 Bagi negeri *wilayah timur* sebanyak RM22.3 bilion atau 11.2 peratus akan diperuntukkan bagi pembangunan dalam RMKe-9 berbanding RM14.3 bilion di dalam RMKe-8. Projek infrastruktur akan menjadi tumpuan pembangunan wilayah ini. Antara projek tersebut ialah Jalan Simpang Pulai-Gua Musang-Kuala Terengganu yang akan menjadi jalan utama ketiga menghubungkan Koridor Pantai Timur dan Lebuhraya Pantai Timur Fasa 2 di Terengganu. Selain itu, lapangan terbang Kuala Terengganu akan dinaik taraf bagi mengendalikan kapal terbang berbadan lebar yang akan merangsang kemajuan perindustrian dan pelancongan di Terengganu. Bagi terus mendorong pembangunan di utara Terengganu serta menyediakan lebih banyak peluang pendidikan, kampus utama sebuah universiti baru akan ditempatkan di Besut. Di samping itu, sebuah universiti baru akan ditubuhkan di Kelantan dalam tempoh Rancangan. Di Pahang, projek pembangunan akan melibatkan taman kekal pengeluaran makanan, kelompok industri berasaskan minyak sawit dan hab halal bersepadu.

17.28 Sebanyak RM13.4 bilion atau 6.7 peratus akan diperuntukkan bagi membiayai projek pembangunan di Sarawak. Jumlah ini adalah lebih tinggi berbanding dengan RM12.8 bilion yang diperuntukkan dalam RMKe-8. Antara projek pembangunan yang akan dilaksanakan di negeri ini ialah menaik taraf Jalan Oya-Mukah-Balingan dan membina Jalan Sibul-Bawang-Assan-Seredeng serta Kompleks Perikanan Laut Dalam Bersepadu di Tanjung Manis. Projek jalan pesisiran pantai ini berperanan sebagai pemangkin pembangunan industri pelancongan di negeri tersebut. Penanaman kelapa sawit dan getah secara berskel besar akan terus mengukuhkan sektor pertanian di Sarawak. Bagi memudahkan lagi aktiviti industri hiliran berasaskan pertanian, kelompok industri berasaskan minyak sawit akan dibangunkan di negeri tersebut.

17.29 Sabah akan menerima agihan peruntukan yang lebih tinggi, iaitu sebanyak RM15.7 bilion atau 7.8 peratus berbanding RM13.2 bilion dalam tempoh RMKe-8. Dengan siapnya Jalan Sepulut-Kalabakan dan Jalan Sipitang-Tenom, laluan ke pedalaman Sabah akan bertambah baik dan seterusnya menyokong pembangunan sektor pertanian. Projek pembangunan lain ialah kelompok industri berasaskan minyak sawit yang akan menjana lebih banyak proses hiliran tanaman tersebut di negeri itu serta usaha untuk mencapai kadar sara diri pengeluaran beras dan daging lembu.

17.30 Kerajaan akan terus menyediakan infrastruktur asas di wilayah kurang membangun. Bagi melengkapi usaha tersebut, penyertaan lebih aktif pihak swasta akan digalakkan untuk melabur di kawasan pertumbuhan sedia ada dan yang berpotensi untuk maju.

Mengurangkan Jurang antara Luar Bandar dengan Bandar

17.31 Dalam tempoh Rancangan, usaha akan terus diambil bagi meningkatkan pembangunan sosioekonomi penduduk luar bandar serta meminimumkan jurang pembangunan antara luar bandar dengan bandar. Antara isu dan cabaran yang dihadapi bagi mengurangkan jurang antara luar bandar dengan bandar termasuklah jurang pendapatan yang semakin melebar, iaitu daripada 1:1.81 pada tahun 1999 kepada 1:2.11 pada tahun 2004, kadar kemiskinan luar bandar yang tinggi terutama di negeri kurang membangun, keperluan mengenal pasti golongan miskin dan miskin tegar di kawasan luar bandar dan bandar, kekurangan peluang pekerjaan di luar bandar, jurang digital dan kurang penyelarasan serta terdapat pertindihan fungsi di kalangan agensi pembangunan luar bandar.

17.32 *Pembangunan Luar Bandar.* Bagi merapatkan jurang pembangunan, strategi untuk membangunkan kawasan luar bandar termasuk mengukuhkan rangka kerja institusi, mempergiat pembangunan pusat pertumbuhan luar bandar, meningkatkan aktiviti ekonomi, menyediakan kemudahan dan infrastruktur sosial

serta menggalakkan pembangunan modal insan. Aktiviti yang akan dilaksanakan termasuk menarik lebih banyak pelaburan, mewujudkan lebih banyak peluang pekerjaan dan aktiviti bernilai tambah yang tinggi serta menyediakan latihan kemahiran untuk golongan belia. Kualiti kepimpinan di institusi luar bandar khususnya di peringkat akar umbi akan diperkukuh. Sehubungan itu, jurang pendapatan antara luar bandar dengan bandar dijangka mengecil kepada 1:2.0 pada tahun 2010.

17.33 Peranan pejabat daerah akan dikaji semula dan diperkukuh bagi menambah baik penyelarasan dan pelaksanaan projek dan program pembangunan luar bandar dan wilayah. LKW baru akan ditubuh di Sabah dan Sarawak bagi mewujudkan lebih banyak aktiviti yang boleh menjana pendapatan di kawasan pedalaman.

17.34 Pusat pertumbuhan luar bandar yang berdaya maju dan berpotensi akan dikenal pasti dan dibangunkan bagi memastikan pembangunan wilayah yang seimbang. Asas ekonomi luar bandar akan dipelbagai melalui pembangunan industri pembuatan berasaskan sumber, industri berasaskan kraf, aktiviti hiliran nilai tambah berasaskan pertanian, ekopelancongan dan perhutanan. Sehubungan ini, kemudahan asas infrastuktur dan sosial akan disediakan di luar bandar termasuk di pedalaman Sabah dan Sarawak.

17.35 Industri luar bandar yang akan dibangunkan dalam tempoh Rancangan, meliputi projek kraftangan, keluaran berasaskan hutan, seramik, tekstil dan keluaran berasaskan logam. Aktiviti pertanian baru termasuk pemprosesan makanan siap dan separuh siap akan dilaksanakan bagi meningkatkan pendapatan penduduk luar bandar terutama golongan belia. Proses pengeluaran dan pemasaran akan ditingkatkan melalui penyediaan latihan, peralatan dan pembiayaan kredit mikro. Beberapa program untuk memperkukuh penyertaan masyarakat dalam projek pembangunan di peringkat kampung akan dilaksanakan.

17.36 Capaian ICT di luar bandar akan dipertingkatkan untuk mengurangkan jurang digital. Lebih banyak sekolah di luar bandar akan dibekalkan dengan kemudahan ICT bagi menggalakkan pembelajaran berasaskan komputer dan meningkatkan celik ICT di kalangan pelajar. *Telecentre* yang sedia ada akan dinaik taraf kepada Pusat K-Komuniti bagi menyediakan lebih banyak maklumat ekonomi dan sosial kepada masyarakat, berfungsi sebagai pusat setempat bagi capaian kepada perkhidmatan kerajaan serta e-pembelajaran dan seterusnya sebagai pusat pertukaran sumber maklumat. Penekanan juga akan diberi kepada mengubah minda masyarakat luar bandar terhadap penggunaan dan penerimaan ICT melalui program memupuk kesedaran dan pemeraksanaan. Program juga akan dimulakan bagi memastikan kandungan dalam Bahasa Melayu dan bahasa tempatan lain mencukupi dan terkini bagi membolehkan penggunaan aplikasi ICT yang lebih luas.

17.37 Bagi meningkatkan perkhidmatan kesihatan di kawasan luar bandar, lebih banyak klinik bergerak yang dilengkapi dengan kemudahan pembedahan kecil menggunakan perkhidmatan teleperubatan dan peralatan moden akan disediakan. Pendekatan ini akan membolehkan kawasan luar bandar mendapat akses kepada perkhidmatan dan kualiti penjagaan kesihatan yang lebih baik. Di samping itu, perkhidmatan teleperundingan akan diperluas bagi membolehkan penyediaan perkhidmatan pakar untuk penduduk luar bandar terutama di Sabah dan Sarawak.

17.38 Program latihan kemahiran bagi golongan belia di luar bandar akan disediakan untuk meningkatkan keupayaan mereka mendapat pekerjaan. Sehubungan ini, aktiviti bagi memupuk nilai harga diri dan sikap berdikari serta menggalakkan pembelajaran sepanjang hayat di kalangan penduduk luar bandar akan diteruskan.

17.39 *Pembangunan Bandar.* Daripada jumlah penduduk, peratus penduduk bandar dijangka meningkat kepada 63.8 peratus pada tahun 2010. Peningkatan ini disebabkan penghijrahan golongan muda dari luar bandar, peluasan sempadan bandar dan peningkatan peluang pekerjaan di bandar. Bagi memastikan kawasan bandar yang terancang dan penduduknya menikmati kualiti hidup yang lebih baik, kawasan bandar akan dibangunkan berasaskan hierarki konurbasi pertumbuhan, iaitu negara, wilayah, pertengahan dan pusat bandar, seperti ditunjukkan dalam *Carta 17-1*. Program pembaharuan bandar akan dilaksanakan untuk membangunkan semula kawasan yang mengalami kemerosotan fizikal atau yang tidak terancang. Pada masa yang sama, kemudahan infrastruktur di kampung tradisional dan kampung baru akan ditambah baik.

17.40 Bandar yang mempunyai ciri khusus seperti warisan, pelancongan dan perniagaan di sempadan akan terus dibangunkan. Antara bandar tersebut termasuklah Bukit Kayu Hitam di Kedah, Port Dickson di Negeri Sembilan, Kerteh di Terengganu, Cyberjaya di Selangor serta Pengkalan Hulu, Taiping dan Teluk Intan di Perak. Peranan sosioekonomi kampung tradisional akan dipertingkatkan dengan menentukan fungsi yang disesuaikan dengan kelebihan semula jadi kawasan sekeliling seperti hubungan dengan bandar yang mempunyai ciri istimewa, kawasan tarikan semula jadi pelancongan dan bandar pelancongan pesisiran pantai atau kawasan pertanian.

Meningkatkan Kerjasama Wilayah Kecil ASEAN

17.41 Kerjasama wilayah kecil ASEAN akan diberi keutamaan dalam tempoh RMKe-9. Melalui kerjasama ini, perdagangan, pelaburan dan pelancongan dijangka meningkat di negeri dan provinsi yang menyertainya. Sehubungan ini, negeri yang menyertai akan mengenal pasti projek terutamanya untuk memperoleh faedah daripada kerjasama wilayah kecil. Strategi untuk memanfaatkan ekonomi

HIERARKI KONURBASI

Sumber: Jabatan Perancang Bandar dan Desa, Semenanjung Malaysia

yang saling melengkapi dan menggalakkan penggunaan sumber yang cekap antara wilayah kecil akan dipertingkatkan. Jalinan infrastruktur dan kemudahan menyeberangi sempadan akan ditambah baik bagi memudahkan perdagangan serta urusan perniagaan.

17.42 Bagi kedua-dua wilayah kecil IMT-GT dan BIMP-EAGA, sektor swasta Malaysia digalakkan untuk terus meningkatkan perdagangan, pelaburan dan pelancongan di wilayah ini manakala kerajaan akan terus berperanan sebagai pemudah cara. Panduan hala tuju bagi pembangunan akan digubal untuk merangka pembangunan IMT-GT untuk tempoh lima tahun akan datang termasuk penyediaan profil sosioekonomi bagi semua negeri dan provinsi yang menyertai wilayah kecil ini. Bagi menggalakkan lagi perdagangan tukar barang di IMT-GT, kemudahan perdagangan tukar barang akan dibangunkan di setiap negeri di Malaysia yang menganggotai IMT-GT.

17.43 Panduan Hala Tuju Pembangunan BIMP-EAGA akan dilaksanakan dengan menumpukan kepada bidang seperti industri berasaskan pertanian, pelancongan dan kemudahan infrastruktur. Keutamaan akan diberikan kepada pelaksanaan projek seperti industri minyak kelapa dara, industri halia, projek daging halal, kelompok industri berasaskan minyak sawit dan perkhidmatan pembangunan perniagaan. Pangkalan data akan diwujudkan bagi mengukur aktiviti perdagangan, pelaburan dan pelancongan yang dijalankan dalam IMT-GT dan BIMP-EAGA. Di samping itu, projek infrastruktur seperti Lebuhraya Pan-Borneo, perkhidmatan feri, hubungan udara dan kemudahan ICT akan dipertingkatkan bagi menambah baik rangkaian pengangkutan di kawasan BIMP-EAGA. Bagi meningkatkan keyakinan perniagaan, langkah bersama akan diambil untuk menangani cabaran keselamatan di wilayah tersebut.

17.44 Dalam tempoh Rancangan, pelaksanaan projek yang dikenal pasti di bawah Pelan Tindakan JDS Malaysia-Thailand akan dipercepatkan. Antara projek yang akan dilaksanakan termasuk membuka kompleks CIQ di Durian Burong-Ban Prakob dan menyiapkan jambatan di antara Bukit Bunga di Malaysia dan Buketa di Thailand yang akan meningkatkan aktiviti ekonomi di kawasan berkenaan. Projek lain adalah galakan pakej bersama pelancongan dan pembangunan projek usaha sama ikan hiasan di Padang Terap, Kedah serta program latihan kemahiran yang dikenal pasti dalam pelan tindakan untuk dikendalikan oleh Pusat GiatMARA kepada pelatih dari provinsi selatan Thailand. Di samping itu, tiga kajian yang akan dijalankan secara bersama iaitu penubuhan zon ekonomi khas di Bukit Kayu Hitam-Sadao dan kajian kemungkinan bagi cadangan projek jambatan di antara Pengkalan Kubor-Tak Bai dan di antara Rantau Panjang-Sungai Golok.

IV. INSTITUSI PELAKSANA DAN PERUNTUKAN

17.45 Bagi menyokong pembangunan wilayah dan luar bandar, agensi utama yang terlibat adalah Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani, Kementerian Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah, Kementerian Pelajaran, Kementerian Sumber Manusia, Kementerian Belia dan Sukan, Kementerian Kesihatan, Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi, Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Kementerian Kerja Raya, Kementerian Tenaga, Air dan Komunikasi serta agensi kerajaan negeri. Dari segi peruntukan, sejumlah RM28.4 bilion akan diperuntukkan melalui pelbagai kementerian dan di bawah beberapa program untuk pembangunan luar bandar, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 17-6*.

JADUAL 17-6

PERBELANJAAN DAN PERUNTUKAN PEMBANGUNAN PROJEK PEMBANGUNAN LUAR BANDAR, 2001-2010 (RM bilion)

<i>Program/Projek</i>	<i>RMKe-8 Perbelanjaan</i>	<i>RMKe-9 Peruntukan</i>
Projek Ekonomi	5.9	10.1
Pendidikan dan Latihan	10.4	10.2
Kesihatan	0.9	2.0
Jalan Raya	2.3	3.6
Bekalan Air	0.7	1.2
Bekalan Elektrik	0.6	1.0
Perumahan	0.2	0.3
Jumlah	21.0	28.4

Sumber: Unit Perancang Ekonomi

V. PENUTUP

17.46 Dalam tempoh RMKe-8, pelbagai usaha telah dijalankan untuk menggalakkan pembangunan wilayah yang seimbang. Meskipun semua negeri mencatatkan pertumbuhan ekonomi, jurang pembangunan antara wilayah, negeri serta kawasan luar bandar dengan bandar masih lagi besar. Dalam tempoh RMKe-9, langkah akan diambil bagi mempercepat pembangunan negeri kurang membangun terutamanya di utara Semenanjung Malaysia, Koridor Pantai Timur, Sabah dan Sarawak bagi mencapai pembangunan yang seimbang dan mengurangkan jurang pembangunan. Usaha pembangunan akan ditumpukan di

kawasan yang merentasi sempadan yang meliputi dua negeri atau lebih. Di samping itu, SJER telah dikenal pasti sebagai kawasan tumpuan pembangunan di *wilayah selatan*. Selain itu, bagi memastikan penyatuan dan penyelarasan program pembangunan luar bandar dan wilayah yang lebih baik, LKW baru akan ditubuhkan di Sabah dan Sarawak. Pembangunan luar bandar akan dipergiat bagi meningkatkan pendapatan dan kualiti hidup penduduk luar bandar serta mengurangkan jurang pembangunan antara luar bandar dengan bandar. Dari segi kerjasama wilayah kecil ASEAN, langkah akan digiatkan lagi untuk menggalakkan pembangunan di wilayah kecil supaya kawasan kurang membangun dapat mencapai tahap pembangunan yang hampir sama dengan kawasan membangun.